

Skogsstyrelsen har i maj 2022 utfärdat förbud för Biometria att använda toppformtalsmatriser för fastvolymbestämning av sågbara sortiment från 1 augusti 2023. Biometrias styrelse har tidigare beslutat om utfasning av matrisfub till den 1 januari 2023, med viss möjlighet till dispens fram till 31 juli 2023, dvs samma datum som Skogsstyrelsen beslutat. Beslutet innebär att Biometria därefter inte tillhandahåller möjligheten att beräkna m³fub (fastvolym under bark) med hjälp av toppformtalsmatriser. Matrisfub ersätts av direkt fastvolymmätning i mätram (mätramsfub)

Frågor och svar om utfasning av toppformtalsmatris

Allmänna

Varför kan jag inte fortsätta använda toppformtalsmatris för att ta fram fastvolym?

Mätning av timmer i m³to, omvandlat via matris till m³fub, svarar inte alltid upp till virkesmätningens krav på partinivå.

Vilka är fördelarna med fastvolym via mätram och inte via toppformtalsmatris?

Förändringen leder till en mer exakt volym vilket gynnar alla parter. En annan positiv effekt är att förändringen ger en harmonisering av måttslaget för fastvolym mellan olika sågverk och i hela kedjan, från skogen till sågverket.

Vad händer med volymerna vid övergång från fastvolym via toppformtalsmatris till fastvolym via mätram?

På nationell nivå ändras inget, men beroende på hur virket ser ut kan volymerna ändras något på enskilda sågverk.

Den kontrollmätning som införs vid sågverk som använder toppformtalsmatris kommer att ge ett ungefärligt svar om volymändring. För ett säkrare svar behöver antalet kontrollstockar som mäts med fastvolym öka ytterligare. Om mätramen har blivit uppgraderad kan mätningar av fastvolym via mätram och via toppformtalsmatris göras samtidigt och då kan volymerna mellan de två metoderna jämföras direkt. När jämförelsen är klar, kan fastvolym via mätram börja användas som ersättningsgrundande volym. Biometria erbjuder att för enskilda sågverk beräkna hur volymerna ändras, exempelvis genom utökad kontrollmätning.

Kommer inte toppformtalsmatris att kunna användas alls framöver?

Toppformtalsmatris kommer inte att kunna användas i förstaledsaffärer, men kommer att kunna användas för exempelvis skattning av fastvolym i lager och för ersättning i senare affärsled.

Jag gör affärer i m³to, hur påverkas jag av detta?

Om du bara gör affärer i m³to behöver du inte göra någonting. Men om eventuella tillägg och avdrag är prissatta i m³fub behöver m³fub-volymer uppfylla virkesmätningens lagen och då behöver du uppgradera din mätram så att den är godkänd för m³fub-mätning. Detta är också nödvändigt om du köper timret av ett annat företag som i sin tur köpt virket i m³fub i förstaledsaffären. Din mätning är då den som gäller i förstaledsaffären. Stäm gärna av detta med dina affärspartners.

Hur påverkas mitt företag som jobbar med virkesköp?

Som virkesköpande företag måste det säkerställas att alla volymer som köps i m³fub också mäts i m³fub vid industri. Detta gäller först när utfasningen trätt i kraft, dvs från 2023-08-01.

Dispens från Biometrias krav att införa mätramsfub 1 januari 2023, dvs dispens fram till 2023-07-31

Vilka beviljas dispens?

Dispens kan endast ges till sågverk som uppfyller något av nedan angivna skäl till dispens. För samtliga skäl till dispens gäller att Biometria vid anmodan kan erfordra sågverket att uppvisa skriftlig dokumentation som bekräftar till Biometria uppgivna uppgifter. Möjliga skäl till dispens är:

1. Sågverk har beställt mätram som inte hunnit levereras. Mätramen ska vara planerad att installeras och hinna driftsättas senast 2023-07-31, för att dispens ska ges.
2. Sågverk har beställt nödvändig mjukvara som inte hunnit installeras. Mjukvaran ska vara planerad att installeras och hinna driftsättas senast 2023-07-31, för att dispens ska ges.
3. Problem med hårdvara eller mjukvara som försvårar driftsättning har uppdragats. För att dispens ska beviljas krävs redovisning av åtgärdsplan för att lösa problemet med planerat genomförande senast 2023-07-31.
4. Test har utförts innan 2023-01-01 med icke godkänt resultat. För att dispens ska utföras i detta fall ska åtgärdsplan med planerat genomförande före 2023-07-31 redovisas.
5. Mjukvara har hunnit installeras men Biometria har ännu inte testat eller följt upp resultaten och driftsatt fub-mätning. Biometria åtar sig att

kontrollera installerad mjukvara senast 2023-07-31.

Hur gör jag för att ansöka om dispens?

Biometria har kontakt med alla utrustningsleverantörer och vet därmed när mjukvara och mätrammar installeras. Detta innebär att mätplatsägarna inte aktivt behöver söka dispens i de fall punkt 1, 2 eller 5 uppfylls. För sågverk som uppfyller kraven enligt punkt 1, 2 eller 5 kommer ingen skriftlig dispens att skickas ut. Sågverk som önskar ansöka om dispens enligt punkt 3 eller 4 behöver göra det skriftligt till Biometria senast 2022-11-30.

Ansökan skickas till support@biometria.se och ska märkas med ”Ansökan om dispens från kravet på utfasning av toppformtalsmatriser”.

Uppgradering av mätram

Kan resultat från kontrollstockar användas vid mätningstekniska test av mätrammar?

Ja, på detta sätt effektiviseras testprocessen.

Hur blir min mätram godkänd för m³fub-mätning?

Efter genomförd uppgradering behövs ett mätningstekniskt test. Detta innebär att Biometria kontrollerar att mätningen är tillräckligt noggrann, därefter kontrolleras funktionaliteten.

Min mätram har blivit uppgraderad och godkänd för fastvolymmätning. Måste jag använda fastvolym via mätram för ersättningsgrundande mätning direkt?

När din mätram har blivit godkänd för fastvolymmätning, både mätningstekniskt och ur funktionalitetsperspektiv, kan denna fastvolym användas för ersättningsgrundande mätning. Du kan även under en övergångsperiod fortsätta använda toppformtalsmatris för att exempelvis få ett bra underlag för hur dina volymer påverkas innan du går över till den nya fastvolymen. Om en uppgradering görs tidigt finns mer tid för jämförelse mellan de olika fastvolymmetoderna, dels utifrån mätning i mätram, dels från mätning av kontrollstockar.

Kommer man kunna erhålla godkännande för skuggmätrammar?

Ja, testerna visar att skuggmätramarnas fastvolym är tillräckligt bra.

Vad kostar det att uppgradera en mätram för m³fub-mätning (utrustningstillverkarnas kostnader)?

Beroende på mätramstyp kan kostnaderna se olika ut. Utrustningstillverkaren kan ge dig en första uppskattning kring pris. I vissa fall kan det vara ett bra läge att byta sin mätram, i andra fall räcker det med en uppgradering.

Vad kostar tester av mätram för m³fub-mätning (Biometrias kostnader)?

Det beror på mätramstypen. Om du har helautomatisk barkmätning blir testerna mindre omfattande och därmed mindre kostsamma. Vid manuell barkmätning behövs mer utförlig mätning och kalibrering vilket tar längre tid. En del av arbetet utförs inom det ordinarie kontrollarbetet och medför inga extra kostnader.

Kommer uppgradering av mätram och tester påverka produktion (stillestånd)?

Nej, med största sannolikhet ska det inte bli något längre stillestånd om testerna görs genom kontrollstockar.

Vad händer om m³fub-mätningen inte erhåller godkännande på min mätplats?

En mätram som inte håller tillräckligt hög noggrannhet kan inte användas för ersättningsgrundande mätning, så är det vid mätning av såväl toppcylindervolym som fastvolym. Biometria och utrustningstillverkarna samarbetar för att få alla mätramstyper godkända.

Stocktyp är en ingående parameter i beräkningen av m³fub och stocktyp beräknas via avsmalning i rotändan. Hur gör man om stockarna rotreduceras innan mätning?

Detta är ett problem för vissa sågverk, men det går att lösa med en manuell registrering av stocktyp.

Idag görs manuell barkbedömning baserat på barktjocklek och avskav i toppen. Det fungerar bra för min sortering. Hur ska man dra av bark i roten för att få både topp- och rotmått under bark för beräkning av den nya topprotmätta fastvolymen?

Barkbedömningen kommer att göras på samma sätt som idag. Barkavdraget i rotändan styrs av denna bedömning.

Vem ansvarar för justering av barkfunktioner?

Biometria fortsätter att ansvara för justering av barkfunktioner.

Kontroll av fastvolym vid stockmätning

Kommer kontrollmätning av fastvolym bli dyrare?

Vid kontroll av fastvolym behöver även rot diameter mätas, vilket gör att mätningen blir något dyrare. Fastvolym kontrolleras med topprotmätning, oavsett om fastvolymen har tagits fram genom sektionmätning, topprotmätning, mittmätning eller via toppformtalsmatrix. Behov av kontroll av fastvolym har därför inte en direkt koppling till att fastvolym mäts direkt i mätramen. För att

hålla nere kostnaden har en flexibel kontrollmätning introducerats under 2020, där rotdiametern mäts på en andel av kontrollstockarna.